

דיון. לקראת סיכום

סקירת פעילות התנועות בנושאי קליטת עלייה ופעולה בפריפריה בשנות ה־90' ובראשית המאה ה־21 הובילה לכמה מסקנות.

תנועות הנוער שרצו לפעול בתחום הבינו כי הסיכוי היחידי לפעולה מעשית ולהישגים בשטח טמון בתשובה שתינתן לשאלת היכולת התקציבית וכוח האדם שיעסוק בנושא.

נזכיר כי זו הייתה המסקנה כבר בפרק על שנות ה־50', בו ראינו שכל התנועות הרבו בהצהרות אבל רק מעטות פעלו בשטח והגיעו להישגים ולנוכחות של ממש.

בשנות ה־90' עדיין יש תנועות שבעיקר עסקו בנושא בדיונים בוועידות או במועצות וההחלטות שהתקבלו היו הפעילות היחידה, או הכמעט יחידה בתחום. לעומתן, תנועות שהרימו את הכפפה ויצאו לפעילות מעשית ידעו לבנות מחלקה או צוות שזה יהיה עיסוקו וזו תהיה התמחותו. כך ראינו השתלמויות מקצועיות, תוכניות הדרכה מפורטות ומתוכננות ויציאה למפעלים תנועתיים ואזוריים.

בשנות ה־90' אין יותר דיון בשאלה אם יוצאים לפעילות חד־פעמית או נרתמים למשימת ההדרכה בפריפריה והדרכת העולים באופן קבוע ומסודר.

התנועות לא מצהירות על סיוע לעולים או על יציאה לשכונות כדי להפוך אותם ל'כמונו'. המשימה היא להכין תוכניות עבודה ולצאת לשטח לפעילות מתמשכת. למדנו שהמשימה לא יכולה להיות על תקן של משימה נוספת, שכאשר יתפנה קצת זמן נטפל בביצועה. ההצלחה אפשרית רק כשמקימים מנגנון שאנשיו יהיו אחראים על הפעילות הזו, על הנושא הזה.

כאן חוזר הסיפור שבלט מאוד בשנות ה־50'. הנוער הלומד לא פנוי למשימת קליטת העלייה או להדרכה בפריפריה. אבל, וכאן ההבדל המשמעותי, אחוזים גבוהים מאוד מבני הנוער מבקשים לקחת חלק בפעילות ולעשות זאת במסגרת התנדבות לשנת שירות. התהליך, שהחל בשנות ה־60' והתפתח לממדים נרחבים ביותר, מקיף עד העשור הראשון של המאה ה־21 את כל תנועות הנוער, שמארגנות משלחות של מתנדבים – שליחים תנועתיים שיוצאים להתמודד עם משימות לאומיות.

מסקנה נוספת עוסקת ברעיון המרכזי שמציגה הנהגת צופי שב"א – לשתף, לא לשלב. משמע: אנחנו לא באים להפוך אתכם דומים לנו ולא חושבים שרק אם תהיו בדיוק במתכונת שלנו נוכל להצליח.

ראינו כיצד בתנועת הנוער הלאומי גייסו רכזים ומדריכים מקומיים, הבינו שלא נכון להניח שכבר בהתחלה החניכים יראו עצמם כחלק מהתנועה. כך גם בצופי שב"א, כשלא התעקשו על מדי תנועה בתחילת הפעילות, או בנוער העובד, כשהפעילות בבאר שבע התחילה במסגרת מועדון שכונתי שנמנעו מלקרוא לו קן הנוער העובד והלומד.

זוהי תפיסה מקצועית שמלמדת על תכנון מוקדם ועל גישה רצינית, כאשר המטרה היא להכין את הקרקע ולהגיע למצב בו יתאפשר לשלב מרצונם של כל הצדדים.

בשנות ה־90' עדיין מוצאים בכל התנועות את התחושה שלא עושים מספיק, אפשר לעשות יותר. אבל מתבקש להעלות את השאלה האם באמת לא עושים מספיק, או שבעצם תמיד תהיה ברקע התחושה שחייבים לפעול יותר. זוהי תחושה שברוח תנועות הנוער, היא מקור למוטיבציה ולהיענות לקריאה לפעולה. אין סיבה לנוח על זרי הרפנה, עוד ארוכה הדרך ורבות המשימות.

אין להתעלם מהעובדות ומהמספרים, לפיהם אחוז הנוער הפעיל בתנועות נוער בקרב נערות ונערים מהפריפריה נמוך משמעותית מזה שבקרב הנוער הלומד במרכזי הערים וכישובים הוותיקים. בשער השלישי, בהצגת מיזם 'נעים ביחד' נראה כי התנועות מבקשות לפצח את הנוסחה הבעייתית הזו של מיעוט הפעילים.